

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-87-12>

УДК 338

РОЛЬ МАРИН У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

THE ROLE OF MARINAS IN THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL AND RESTAURANT SECTOR: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Іванов Андрій Миколайович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7691-3012>

Савельєва Ірина Владиславівна

доктор економічних наук, професор, в.о. ректора,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6492-2130>

Бориславський Ігор Олегович

викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5294-1943>

Ivanov Andrii, Savelieva Iryna, Boryslavskyi Ihor
Odessa National Maritime University

У статті досліджено роль марин у розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу на основі аналізу світового досвіду та оцінювання перспектив його застосування в Україні. Використано методи аналізу і синтезу, системного та порівняльного аналізу, інтегрального оцінювання, експертного рейтингування, табличного узагальнення й логічного моделювання. Запропоновано комплексний методичний підхід до оцінювання впливу марин на розвиток підприємств готельно-ресторанного бізнесу, який базується на сукупності інфраструктурних, сервісних та економічних показників. На основі запропонованої методики сформовано інтегральний рейтинг провідних світових марин і визначено ключові фактори їхнього позитивного впливу на розвиток закладів розміщення та ресторанного господарства. Обґрунтовано перспективи використання міжнародного досвіду для створення сучасних марин в Україні та формування портово-гостинних кластерів, здатних забезпечити сталий розвиток підприємств готельно-ресторанного бізнесу й підвищити конкурентоспроможність прибережних регіонів.

Ключові слова: марина, готельно-ресторанний бізнес (ГРБ), підприємство сфери гостинності, портова інфраструктура, інтегральне оцінювання, Hospitality Marina Index (HMI).

This article examines the role of marinas in the development of the hotel and restaurant sector in the context of modernising coastal infrastructure, boosting tourist flows and enhancing the competitiveness of the hospitality industry. It is argued that modern marinas should be viewed not merely as facilities for the mooring and servicing of yachts and small vessels, but as multifunctional infrastructure complexes capable of generating sustained demand for accommodation, catering, leisure and ancillary services. The main mechanisms through which they influence the development of the hotel and restaurant sector have been identified, namely by stimulating investment activity, expanding tourism infrastructure, increasing employment levels and creating new centres of economic growth. The authors propose a methodological approach to the comprehensive assessment of the impact of marinas on the development of the hotel and restaurant sector, which is based on the use of the Hospitality Marina Index (HMI) and takes into account tourist demand, the level of development of hotel and restaurant infrastructure, yachting

capacity, transport accessibility, geographical and visual appeal, the recreational environment, event activity, as well as digitalisation and the principles of sustainable development. Based on the proposed methodology, a comprehensive ranking of the world's leading marinas has been compiled, enabling the identification of key factors in their competitiveness and an assessment of their impact on the operations of hospitality businesses. As part of the study, an integrated assessment system comprising nine functional blocks and based on a 100-point scale was developed, and a comparative analysis of 20 of the world's leading marinas was carried out. Based on the study's findings, a comprehensive ranking was compiled, enabling the identification of the most significant infrastructure and service factors that determine the impact of marinas on the development of the hotel and restaurant sector. In addition, 13 promising locations in Ukraine were identified for the creation and development of sea and river marinas, strategic directions for their modernisation were substantiated, and practical recommendations were proposed on utilising international experience to enhance the competitiveness of the hospitality sector, attract investment and ensure the sustainable socio-economic development of coastal and riverine areas.

Keywords: maritime sector, hotel and restaurant industry, hospitality business, port infrastructure, integrated assessment, Hospitality Marina Index (HMI).

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить, що інтеграція марин із закладами сфери гостинності є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності регіонів та формування сучасної рекреаційної інфраструктури.

Для України розвиток сучасних марин є перспективним напрямом диверсифікації економіки прибережних територій і зміцнення підприємств ГРБ, особливо в умовах післявоєнного відновлення та інтеграції до європейського економічного простору [20].

Водночас у науковій літературі недостатньо досліджено механізми впливу марин на функціонування закладів сфери гостинності, відсутні комплексні методичні підходи до оцінювання такого впливу та обґрунтування ефективних моделей їх взаємодії. Це зумовлює актуальність дослідження ролі марин як інфраструктурної основи розвитку підприємств ГРБ та пошуку сучасних інструментів підвищення їх конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перший напрям досліджень охоплює дослідження, присвячені розвитку морської та маринної інфраструктури, функціонуванню портових комплексів і модернізації транспортних систем (Reshetkov D.M., Pavlova N.L., Kyrylova V.Yu. [15]; Lousada S., Castanho R.A. [12]; Nikčević J., Škurić M. [14]). Другий напрям об'єднує дослідження, присвячені морському, яхтовому та круїзному туризму, аналізу туристичних потоків, поведінки споживачів і факторів привабливості морських DESTINACIJ (Chang M.-Y. та ін. [2]; Liu Y. та ін. [11]; Gou Y., Wang C. [7]; Rodrigue J.-P., Notteboom T. [16]; Kizielewicz J. [8]; Fatima N., Akhtar M. [5]; Winchenbach A. та ін. [17]; Martínez Vázquez R.M. та ін. [13]). Третій напрям стосується економічного обґрунтування розвитку морської інфраструктури, оцінювання її впливу на регіональне зростання, конкурентоспромож-

ність територій і принципи сталого розвитку (Fratila A. та ін. [6]; Nikčević J., Škurić M. [14]; Deely J. та ін. [3]). Четвертий напрям представлений дослідженнями, що висвітлюють взаємозв'язок між морською інфраструктурою, туризмом та розвитком сфери гостинності (Baran K., Neumann T. [1]; Lam-González Y.E. та ін. [9]; Lekakou M. та ін. [10]; Diakomihalis M.N. [4]).

Водночас практично відсутні дослідження, у яких марини розглядаються як багатофункціональні центри формування попиту на послуги сфери гостинності, а також бракує інтегральних методичних підходів до кількісного оцінювання такого впливу. Саме це зумовлює актуальність проведеного дослідження та визначає його наукову новизну.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день в українській науці відсутній єдиний методичний підхід до оцінювання впливу марин на функціонування та розвиток підприємств ГРБ, не повною мірою досліджено інфраструктурні чинники, що визначають ефективність такого впливу, а також бракує практичних моделей інтеграції марин із закладами сфери гостинності. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на розроблення сучасних інструментів оцінювання та обґрунтування перспектив використання марин як каталізатора розвитку підприємств ГРБ.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні ролі марин у розвитку підприємств ГРБ, визначенні основних напрямів їх впливу на формування сучасної інфраструктури сфери гостинності, а також розробленні методичного підходу до оцінювання цього впливу на основі інфраструктурних, сервісних та економічних показників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовий досвід демонструє, що

економічно ефективно мари́ни функціонують тоді, коли поряд із причальною інфраструктурою створюються готелі, ресторани, торговельні об'єкти, конференц-зали, культурно-розважальні простори та інші елементи сучасної сервісної системи [18]. У результаті мари́на стає не лише місцем базування яхт, а й центром тяжіння для відвідувачів, підприємців і інвесторів, забезпечуючи стабільний попит на послуги розміщення, харчування та дозвілля.

Для підприємств ГРБ особливого значення набуває здатність марин формувати цілорічний клієнтський потік [2]. Власники яхт, члени екіпажів, а також туристи користуються готелями, ресторанами, закладами громадського харчування та іншими сервісами, що позитивно впливає на завантаженість підприємств і стимулює відкриття нових об'єктів сфери гостинності.

Водночас ефективність впливу марин на розвиток підприємств ГРБ визначається не лише їх технічними характеристиками, а й рівнем розвитку супутньої інфраструктури [6].

З огляду на це доцільно розглядати мари́ни як один із ключових елементів розвитку прибережної інфраструктури, що безпосередньо впливає на функціонування підприємств ГРБ [1]. Однак для об'єктивного визначення такого впливу необхідне застосування комплексних методичних підходів, які дозволяють оцінити не лише технічні параметри мари́ни, а й рівень розвитку інфраструктури гостинності, сервісного забезпечення та рекреаційного потенціалу.

З метою забезпечення порівнянності результатів та формування об'єктивної аналітичної бази у дослідженні пропонуємо використовувати інтегральний підхід до оцінювання марин, який ґрунтується на системі взаємопов'язаних показників, що характеризують їх інфраструктурний розвиток і потенційний вплив на підприємства ГРБ. Використання такої методики дає можливість здійснювати рейтингове оцінювання марин, визначати їх сильні та слабкі сторони, а також формувати практичні рекомендації щодо розвитку відповідної інфраструктури в Україні.

Оцінювання ролі марин у розвитку підприємств ГРБ потребує комплексного підходу, який враховував би не лише параметри яхтової інфраструктури, а й рівень розвитку супутніх сервісів та їхній економічний ефект [19]. Існуючі методики переважно зосереджені на технічних характеристиках марин або показниках туристичної діяльності, що не дає мож-

ливості повною мірою визначити їхній вплив на функціонування закладів розміщення та ресторанного господарства.

З метою усунення зазначених недоліків у дослідженні запропоновано авторський методичний підхід, який ґрунтується на використанні інтегрального індексу Hospitality Marina Impact (HMI). Його особливістю є поєднання інфраструктурних, сервісних, рекреаційних та економічних характеристик у єдиній системі оцінювання, що дозволяє визначити потенціал мари́ни щодо стимулювання розвитку підприємств ГРБ.

Запропонована система передбачає групування показників за вісьмома функціональними блоками: туристичний попит, готельна інфраструктура, ресторанна інфраструктура, яхтова інфраструктура, транспортна доступність, рекреаційне середовище, подієва активність, а також цифровізація й сталість розвитку. Для кожного блоку встановлюються вагові коефіцієнти відповідно до їхнього впливу на функціонування підприємств ГРБ.

Використання інтегрального індексу забезпечує можливість порівняльного аналізу марин різних країн, формування рейтингових оцінок, визначення конкурентних переваг окремих об'єктів та обґрунтування стратегічних напрямів розвитку прибережної інфраструктури. Крім того, методика може бути використана як інструмент підтримки управлінських рішень під час планування нових інвестиційних проєктів, модернізації існуючих марин і розроблення регіональних програм розвитку підприємств ГРБ.

На відміну від традиційних підходів, запропонована методика враховує не лише фізичні параметри мари́ни, а й її здатність формувати стійкий попит на послуги розміщення, ресторанного господарства, дозвілля та супутнього сервісу. Саме такий підхід дозволяє комплексно оцінити внесок марин у розвиток індустрії гостинності та створює підґрунтя для подальшого формування інтегрального рейтингу провідних марин світу.

З метою кількісного оцінювання впливу марин на розвиток підприємств ГРБ запропоновано систему показників, яка охоплює ключові елементи інфраструктури та сервісного забезпечення. На відміну від традиційних підходів, орієнтованих переважно на технічні характеристики яхтових комплексів, запропонована система враховує їх здатність формувати попит на послуги розміщення, ресторанного господарства, рекреації та дозвілля.

Для забезпечення комплексності оцінювання показники згруповано у вісім функціональних блоків, кожен із яких відображає окремий аспект впливу марины на розвиток підприємств ГРБ (табл. 1).

Окремим елементом інтегральної оцінки доцільно визначити географічну та візуальну привабливість марины, оскільки вона безпосередньо впливає на імідж території, рівень зацікавленості відвідувачів, популярність закладів ресторанного господарства з видобувими локаціями та конкурентоспроможність готельних об'єктів. Марини, розташовані в унікальному природному середовищі або інтегровані в історичний й архітектурно привабливий міський ландшафт, мають вищий потенціал для розвитку преміального сегмента ГРБ.

Інтегральний рейтинг формується шляхом оцінювання кожного блоку показників за 100-бальною шкалою з урахуванням встановлених вагових коефіцієнтів. Підсумковий бал визначається як сума зважених оцінок за всіма блоками:

$$HMI = 0,20T + 0,15H + 0,15R + 0,15M + 0,10A + 0,10L + 0,10E + 0,05S,$$

де: T – туристичний попит; H – готельна інфраструктура; R – ресторанна інфраструктура; M – яхтова інфраструктура; A – транспортна доступність; L – рекреаційна інфраструктура; E – подієва активність; S – цифровізація та сталий розвиток.

Запропонована система показників дозволяє комплексно оцінити не лише рівень розвитку самої марины, а й її вплив на функціонування підприємств ГРБ. На відміну від традиційних підходів, які акцентують увагу переважно на технічних характеристиках або місткості яхтової інфраструктури, розроблена методика враховує взаємозв'язок між мариною та інфраструктурою гостинності, що формується в зоні її впливу.

Найбільшу вагу в системі оцінювання мають показники туристичного попиту, а також рівень розвитку готельної та ресторанної інфраструктури, оскільки саме вони безпосередньо характеризують здатність марины генерувати економічну активність і забезпечувати стабільний попит на послуги підприємств сфери гостинності. Водночас розвиток яхтової інфраструктури, транспортної доступності, рекреаційних просторів і подієвої діяльності

Таблиця 1

Методика інтегрального оцінювання впливу марин на розвиток підприємств ГРБ

Блок оцінювання	Основні показники	Одиниця виміру	Мах оцінка, балів
Туристичний попит	Кількість відвідувачів; частка міжнародних гостей; середня тривалість перебування	осіб/рік; %; днів	20
Готельна інфраструктура	Кількість готелів; номерний фонд; завантаженість	од.; номерів; %	20
Ресторанна інфраструктура	Кількість ресторанів і кафе; посадкові місця; гастрономічне різноманіття	од.; місць; бали	20
Яхтова інфраструктура	Кількість місць для швартування; технічні та сервісні можливості	місць; бали	15
Транспортна доступність	Автомобільне, залізничне та авіаційне сполучення	бали	10
Географічна та візуальна привабливість	Ландшафт, види на акваторію, архітектурне середовище, фотогенічність, близькість до природних/історичних об'єктів	бали	5
Рекреаційна інфраструктура	Набережні, пляжі, громадські простори, зони відпочинку	бали	5
Подієва активність	Регати, фестивалі, міжнародні заходи	од./рік	3
Цифровізація та сталий розвиток	Онлайн-бронювання, Wi-Fi, smart-сервіси, екологічні практики	бали	2
Разом	Інтегральний показник HMI	100-бальна шкала	100

Джерело: сформовано авторами

створює необхідні умови для підвищення конкурентоспроможності території та збільшення тривалості перебування відвідувачів.

На основі запропонованої системи показників здійснено порівняльне оцінювання провідних марин світу з урахуванням рівня розвитку туристичної, готельної, ресторанної, яхтової та рекреаційної інфраструктури. Особливу увагу приділено тим характеристикам, які безпосередньо впливають на функціонування підприємств ГРБ, зокрема забезпече-

ності засобами розміщення, закладами харчування, транспортній доступності, подієвій активності та якості сервісної інфраструктури (табл. 2).

Аналіз інтегрального рейтингу провідних світових марин (табл. 2) свідчить про наявність прямого взаємозв'язку між рівнем розвитку маринної інфраструктури та конкурентоспроможністю підприємств ГРБ. Марини, які посідають найвищі місця у рейтингу, характеризуються не лише значними можли-

Таблиця 2

Інтегральний рейтинг провідних марин світу за показником НМІ

Марина	Країна	Туристичний попит	Готельна інфраструктура	Ресторанна інфраструктура	Яхтова інфраструктура	Транспортна доступність	Географічна, візуальна привабливість	Рекреаційна інфраструктура	Подієва активність	Digital & сталій розвиток	НМІ
Port Hercules	Монако	20	19	20	15	10	5	5	3	2	99
Dubai Harbour	ОАЕ	19	20	18	15	10	5	5	3	2	97
Marina Bay	Сінгапур	19	20	19	14	10	5	5	3	2	97
Port de Saint-Tropez	Франція	19	19	19	15	9	5	5	3	2	96
Porto Montenegro	Чорногорія	18	19	18	15	9	5	5	3	2	94
Yas Marina	ОАЕ	18	19	18	15	9	5	4	3	2	93
Porto Cervo Marina	Італія	17	19	19	15	8	5	4	3	2	92
OneOcean Port Vell	Іспанія	18	18	18	14	9	5	4	3	2	91
Puerto Banús	Іспанія	18	18	18	14	9	5	4	2	2	90
Limassol Marina	Кіпр	17	18	18	15	9	4	4	2	2	89
Ibiza Magna	Іспанія	17	18	17	14	9	5	4	2	2	88
Vilamoura Marina	Португалія	17	18	17	14	9	4	4	2	2	87
V&A Waterfront Marina	ПАР	17	18	17	13	9	5	4	2	2	87
D-Marin Mandalina	Хорватія	16	17	17	15	8	4	4	2	2	85
Flisvos Marina	Греція	16	17	17	14	8	5	4	2	2	85
Marina di Capri	Італія	16	17	17	14	8	5	4	2	1	84
La Grande Motte	Франція	16	17	16	14	8	4	4	2	1	82
Hamilton Island Marina	Австралія	15	17	16	14	8	5	4	2	1	82
Auckland Viaduct Marina	Нова Зеландія	15	17	16	14	8	4	4	2	1	81
Valletta Waterfront Marina	Мальта	15	16	16	13	8	5	4	2	1	80

Прим: Інтегральний бал розраховано за авторською методикою на основі восьми груп показників із максимальною сумарною оцінкою 100 балів. Значення відображають порівняльний рівень розвитку інфраструктури марин та їхній потенційний вплив на функціонування підприємств ГРБ.

Джерело: перелік марин сформовано на основі [15] та розраховано авторами

востями для обслуговування яхт, а й високим рівнем розвитку готельної, ресторанної, транспортної та рекреаційної інфраструктури, що забезпечує формування комплексного туристичного продукту.

Порівняльний аналіз показав, що найбільший вплив на інтегральний показник Hospitality Marina Index (HMI) мають туристичний попит, рівень розвитку готельної та ресторанної інфраструктури, які разом формують 60% загальної оцінки. Водночас важливими конкурентними перевагами сучасних марин є висока транспортна доступність, географічна та візуальна привабливість території, наявність рекреаційних просторів, а також проведення міжнародних заходів і впровадження цифрових сервісів.

Отримані результати підтверджують, що ефективна марина є багатофункціональним інфраструктурним комплексом, здатним генерувати стійкий попит на послуги підприємств ГРБ та стимулювати розвиток суміжних видів економічної діяльності. Саме комплексність розвитку, а не окремі технічні характеристики, визначає її внесок у формування конкурентоспроможної індустрії гостинності та підвищення туристичної привабливості території.

Для України питання розвитку марин набуває особливої актуальності в контексті післявоєнного відновлення та модернізації туристичної інфраструктури, адже майже всі вони знищені станом на червень 2026 р. в результаті військових атак на них. Незважаючи на вигідне географічне положення, наявність виходу до Чорного моря та розвинену мережу внутрішніх водних шляхів, потенціал створення сучасних марин використовується недостатньо. Відсутність комплексної державної політики, обмежені інвестиції, недосконалість нормативно-правового регулювання та воєнні ризики суттєво стримують їх розвиток.

Водночас формування сучасних марин може стати важливим інструментом стимулювання діяльності підприємств ГРБ України. Їх створення сприятиме збільшенню туристичних потоків, розширенню попиту на послуги розміщення та харчування, розвитку рекреаційної інфраструктури, а також підвищенню інвестиційної привабливості прибережних територій. Перспективні локації для розвитку марин в Україні та їх потенційний вплив на підприємства ГРБ наведені в табл. 3.

Аналіз перспективних локацій (табл. 3.) свідчить, що Україна має значний потенціал для розвитку мережі морських і річкових

марин, насамперед у прибережних регіонах Чорного моря та на Дніпрі й Дунаї. Найбільш перспективними є Одеса, Миколаїв, Херсон, а також Київ і Дніпро, де вже існують сприятливі природно-географічні та інфраструктурні передумови для реалізації таких проєктів.

На основі проведеного аналізу світового досвіду, результатів інтегрального оцінювання провідних марин та визначених перспективних локацій в Україні доцільно сформулювати стратегічні напрями їх подальшого розвитку. Їх реалізація сприятиме підвищенню ефективності використання маринної інфраструктури та посиленню її впливу на розвиток підприємств ГРБ (табл. 4).

Отже, реалізація запропонованих стратегічних напрямів розвитку марин в Україні (табл. 4.) сприятиме формуванню сучасної інфраструктури гостинності, підвищенню туристичної та інвестиційної привабливості регіонів, активізації діяльності підприємств ГРБ та створенню нових робочих місць. Комплексний підхід, що поєднує розвиток марин із модернізацією туристичної інфраструктури, цифровізацією сервісів, залученням інвестицій і впровадженням системи інтегрального оцінювання HMI, забезпечить ефективне використання потенціалу прибережних і річкових територій та сприятиме їх сталому соціально-економічному розвитку.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасні марини є не лише об'єктами яхтової інфраструктури, а й важливими чинниками розвитку підприємств ГРБ, оскільки сприяють формуванню туристичних потоків, розширенню сфери послуг та підвищенню економічної активності прибережних територій.

Запропоновано авторський методичний підхід до інтегрального оцінювання впливу марин на розвиток підприємств ГРБ бізнесу на основі індексу Hospitality Marina Index (HMI), який враховує туристичні, готельні, ресторани, інфраструктурні, рекреаційні та сервісні показники. Практичне застосування методики дозволило сформувати рейтинг провідних світових марин і визначити ключові фактори їх успішного функціонування.

Проведений аналіз підтвердив, що найбільший вплив на розвиток підприємств ГРБ мають не окремі технічні характеристики марин, а їх комплексна інтеграція з готельною, ресторанною, транспортною та рекреаційною інфраструктурою. Для України обґрунтовано перспективні напрями розвитку

Таблиця 3

**Перспективні локації для розвитку марин в Україні
та їх потенційний вплив на підприємства ГРБ**

Локація	Реальні передумови для розвитку марини	Потенційний вплив на підприємства ГРБ
Одеса	Розвинена морська інфраструктура, яхт-клуби, зручна акваторія, високий туристичний потенціал	Розвиток преміальних готелів, ресторанів, конференц-центрів та індустрії гостинності
Чорноморськ	Захищена акваторія, наявність портової інфраструктури, близькість до Одеси	Створення нових готельно-ресторанних комплексів і сервісів для яхтингу
Білгород-Дністровський	Вихід до Дністровського лиману, історико-культурна спадщина, сприятливі умови для маломірного судноплавства	Поєднання яхтового туризму з культурно-пізнавальними маршрутами та розвитком локальної гастрономії
Затока	Курортна спеціалізація, морське узбережжя та лиманні акваторії	Подовження туристичного сезону й збільшення завантаженості засобів розміщення та закладів харчування
Коблеве	Відомий рекреаційний центр із протяжною береговою смугою та розвинутою туристичною інфраструктурою	Розширення спектра готельно-ресторанних послуг і розвиток яхтового відпочинку
Очаків	Вихід до Дніпровсько-Бузького лиману та Чорного моря, природні умови для створення яхтової інфраструктури	Формування нових туристичних продуктів і стимулювання розвитку сфери гостинності
Миколаїв	Розташування на злитті річок Південний Буг та Інгул із виходом до Дніпровсько-Бузького лиману, наявність морського та річкового портового комплексу, традиції суднобудування	Створення сучасних міських марин, розвиток ділового та яхтового туризму, підвищення попиту на готелі, ресторани й рекреаційні послуги
Херсон	Вигідне розташування на Дніпрі поблизу його гирла, потенціал для розвитку внутрішнього водного туризму після відновлення безпечових умов	Розвиток річкових марин, закладів розміщення та харчування, активізація туристичних маршрутів
Вилкове	Розташування в дельті Дунаю, унікальні природні ресурси та перспективи екотуризму	Створення невеликих марин для прогулянкових суден і розвиток сімейних готелів та ресторанів
Ізмаїл	Потужний річковий транспортний вузол на Дунаї та можливості міжнародного судноплавства	Розширення попиту на готельні й ресторанні послуги, розвиток транзитного туризму
Рені	Розташування на Дунаї біля міжнародних транспортних коридорів	Формування сервісної інфраструктури для водного туризму та малого бізнесу
Київ	Розвинена система набережних і яхт-клубів на Дніпрі, значний внутрішній туристичний попит	Розвиток міських марин, ресторанів на воді, готелів і рекреаційних комплексів
Дніпро	Протяжна річкова набережна, наявна інфраструктура для маломірного флоту	Створення сучасних річкових марин і розширення індустрії гостинності

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 4

**Стратегічні напрями розвитку марин в Україні
та очікуваний вплив на підприємства ГРБ**

Стратегічний напрям	Основні заходи	Очікуваний результат
Комплексний розвиток марин	Створення марин разом із готелями, ресторанами та рекреаційними зонами	Формування багатофункціональних центрів гостинності
Розвиток туристичної інфраструктури	Модернізація набережних, пляжів, громадських просторів	Підвищення туристичної привабливості територій
Залучення інвестицій	Використання механізмів державно-приватного партнерства та міжнародного фінансування	Прискорення реалізації інфраструктурних проєктів
Підтримка підприємств ГРБ	Стимулювання відкриття нових готелів, ресторанів і сервісних закладів	Розширення ринку послуг і створення робочих місць
Розвиток подієвого туризму	Проведення регат, фестивалів, спортивних і культурних заходів	Зменшення сезонності та збільшення туристичних потоків
Цифровізація та екологізація	Впровадження smart-сервісів, онлайн-бронювання та екологічних технологій	Підвищення якості сервісу й конкурентоспроможності
Використання інтегрального індексу НМІ	Моніторинг, оцінювання та ранжування марин	Обґрунтоване прийняття управлінських та інвестиційних рішень

Джерело: сформовано авторами

мережі морських і річкових марин та доведено доцільність їх використання як інструменту підвищення конкурентоспроможності сфери гостинності й стимулювання регіонального економічного розвитку.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у вдосконаленні методики розрахунку інтегрального індексу Hospitality

Marina Index (НМІ) на основі статистичних даних (які сьогодні офіційно не публікуються), проведенні емпіричної оцінки українських марин і яхтових комплексів, а також у розробленні економіко-математичних моделей прогнозування їхнього впливу на розвиток підприємств ГРБ, туристичну активність та інвестиційну привабливість регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Baran, K.; Neumann, T. A. (2023) Comparative Analysis of Seaports in Terms of the Development of Maritime Tourism in the Area of the Baltic Sea. *Water*, no.15, P. 3721. DOI: <https://doi.org/10.3390/w15213721>
2. Chang, M.-Y.; Wang, C.-H.; Chen, H.-S. (2021) Exploring Cruise Tourists' Preferences and Satisfaction: The Case of Taiwan. *Water*, no. 13, P. 3183. DOI: <https://doi.org/10.3390/w13223183>
3. Deely, J.; Hynes, S.; Cawley, M.; Hogan, S. (2023) Modelling Domestic Marine and Coastal Tourism Demand Using Logit and Travel Cost Count Models. *Economic Analysis and Policy*, no. 77, pp. 123-136. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eap.2022.11.003>
4. Diakomihalis, M.N. (2007) Greek Maritime Tourism: Evolution, Structures and Prospects. *Maritime Transport: The Greek Paradigm*, no. 21. pp. 419-455. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0739-8859\(07\)21013-3](https://doi.org/10.1016/S0739-8859(07)21013-3)
5. Fatima, N.; Akhtar, M. (2021) Maritime Tourism: Global Success Stories and the Case of Pakistan. *Polaris Journal of Maritime Research*, pp. 1-29. DOI: <https://doi.org/10.53963/pjmr.2020.004.2>
6. Fratila, A.; Gavril, I.A.; Nita, S.C.; Hrebenciuc, A. (2021) The Importance of Maritime Transport for Economic Growth in the European Union: A Panel Data Analysis. *Sustainability*, no. 13, pp. 7961. DOI: https://doi.org/10.3390/su13147961?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
7. Gou, Y.; Wang, C. (2022) Identification and Differentiation of the Hierarchical Structure of the Caribbean Cruise Shipping Network Based on Route Organization. *Sustainability*, no. 14, pp. 9448. DOI: https://doi.org/10.3390/su14159448?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle

8. Kizielewicz, J. (2012) Theoretical Considerations on Understanding of the Phenomenon of Maritime Tourism in Poland and the World. *Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie*, no. 31, pp. 108-116. Available at: <https://repository.pm.szczecin.pl/handle/123456789/377> (дата звернення 14.06.2026)
9. Lam-González, Y.E.; León, C.J.; de León, J. (2019) Coopetition in Maritime Tourism: Assessing the Effect of Previous Islands' Choice and Experience in Tourist Satisfaction. *Sustainability*, no. 11, pp. 6334. DOI: https://doi.org/10.3390/su11226334?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
10. Lekakou, M.; Pallis, A.; Vaggelas, G. (2009) Which Homeport in Europe: The Cruise Industry's Selection Criteria. *Tourism in an International Multidisciplinary Journal of Tourism*, no. 4, pp. 215-240. Available at: <file:///C:/Users/user/Downloads/148-Article%20Text-240-1-10-20210319.pdf> (дата звернення 14.06.2026)
11. Liu, Y.; Dong, E.; Li, S.; Jie, X. (2020) Cruise Tourism for Sustainability: An Exploration of Value Chain in Shenzhen Shekou Port. *Sustainability*, no. 12, P. 3054. DOI: https://doi.org/10.3390/su12073054?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
12. Lousada, S.; Castanho, R.A. (2023) Port Structures, Maritime Transport, and Tourism. *Water*, no. 15, P. 3898. DOI: https://doi.org/10.3390/w15223898?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
13. Martínez Vázquez, R.M.; Milán García, J.; De Pablo Valenciano, J. (2021) Analysis and Trends of Global Research on Nautical, Maritime and Marine Tourism. *Journal of Marine Science and Engineering*, no. 9, P. 93. DOI: https://doi.org/10.3390/jmse9010093?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
14. Nikčević, J.; Škurić, M. A (2021) Contribution to the Sustainable Development of Maritime Transport in the Context of Blue Economy: The Case of Montenegro. *Sustainability*, no. 13, P. 3079. DOI: https://doi.org/10.3390/su13063079?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
15. Reshetkov, D.M.; Pavlova, N.L.; Kyrylova, V.Yu. Introduction to Maritime Transport: Training Manual. Odesa: ONMU, 2024. 220 p. Available at: <https://rp.onmu.org.ua/handle/123456789/1962> (дата звернення 14.06.2026)
16. Rodrigue, J.-P.; Notteboom, T. (2013) The Geography of Cruises: Itineraries, Not Destinations. *Applied Geography*, no. 38, pp. 31-42. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2012.11.011>
17. Winchenbach, A.; Hanna, P.; Miller, G. (2022) Constructing Identity in Marine Tourism Diversification. *Annals of Tourism Research*, no. 95, P. 103441. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2022.103441>
18. Іванов А.М., Савельєва І.В., Бориславський І.О. Організаційно-економічні засади стратегічного управління готельно-ресторанними підприємствами припортових ТРК. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2026. Вип. 1(103). DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2026-1-16>
19. Теоретичні та практичні засади організації та технології круїзного обслуговування на морських судах та в портах заходу: колективна монографія. Одеса, 2021. DOI: <https://doi.org/10.31375/978-066-7716-96-7>

REFERENCES:

1. Baran, K.; Neumann, T. A. (2023) Comparative Analysis of Seaports in Terms of the Development of Maritime Tourism in the Area of the Baltic Sea. *Water*, no.15, P. 3721. DOI: <https://doi.org/10.3390/w15213721>
2. Chang, M.-Y.; Wang, C.-H.; Chen, H.-S. (2021) Exploring Cruise Tourists' Preferences and Satisfaction: The Case of Taiwan. *Water*, no. 13, P. 3183. DOI: <https://doi.org/10.3390/w13223183>
3. Deely, J.; Hynes, S.; Cawley, M.; Hogan, S. (2023) Modelling Domestic Marine and Coastal Tourism Demand Using Logit and Travel Cost Count Models. *Economic Analysis and Policy*, no. 77, pp. 123-136. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eap.2022.11.003>
4. Diakomihalis, M.N. (2007) Greek Maritime Tourism: Evolution, Structures and Prospects. *Maritime Transport: The Greek Paradigm*, no. 21, pp. 419-455. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0739-8859\(07\)21013-3](https://doi.org/10.1016/S0739-8859(07)21013-3)
5. Fatima, N.; Akhtar, M. (2021) Maritime Tourism: Global Success Stories and the Case of Pakistan. *Polaris Journal of Maritime Research*, pp. 1-29. DOI: <https://doi.org/10.53963/pjmr.2020.004.2>
6. Fratila, A.; Gavril, I.A.; Nita, S.C.; Hrebenciuc, A. (2021) The Importance of Maritime Transport for Economic Growth in the European Union: A Panel Data Analysis. *Sustainability*, no. 13, pp. 7961. DOI: https://doi.org/10.3390/su13147961?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
7. Gou, Y.; Wang, C. (2022) Identification and Differentiation of the Hierarchical Structure of the Caribbean Cruise Shipping Network Based on Route Organization. *Sustainability*, no. 14, pp. 9448. DOI: https://doi.org/10.3390/su14159448?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
8. Kizielewicz, J. (2012) Theoretical Considerations on Understanding of the Phenomenon of Maritime Tourism in Poland and the World. *Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie*, no. 31, pp. 108-116. Available at: <https://repository.pm.szczecin.pl/handle/123456789/377> (accessed June 14, 2026)

9. Lam-González, Y.E.; León, C.J.; de León, J. (2019) Coopetition in Maritime Tourism: Assessing the Effect of Previous Islands' Choice and Experience in Tourist Satisfaction. *Sustainability*, no. 11, pp. 6334. DOI: https://doi.org/10.3390/su11226334?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
10. Lekakou, M.; Pallis, A.; Vaggelas, G. (2009) Which Homeport in Europe: The Cruise Industry's Selection Criteria. *Tourism in an International Multidisciplinary Journal of Tourism*, no. 4, pp. 215-240. Available at: <file:///C:/Users/user/Downloads/148-Article%20Text-240-1-10-20210319.pdf> (accessed June 14, 2026)
11. Liu, Y.; Dong, E.; Li, S.; Jie, X. (2020) Cruise Tourism for Sustainability: An Exploration of Value Chain in Shenzhen Shekou Port. *Sustainability*, no. 12, P. 3054. DOI: https://doi.org/10.3390/su12073054?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
12. Lousada, S.; Castanho, R.A. (2023) Port Structures, Maritime Transport, and Tourism. *Water*, no. 15, P. 3898. DOI: https://doi.org/10.3390/w15223898?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
13. Martínez Vázquez, R.M.; Milán García, J.; De Pablo Valenciano, J. (2021) Analysis and Trends of Global Research on Nautical, Maritime and Marine Tourism. *Journal of Marine Science and Engineering*, no. 9, P. 93. DOI: https://doi.org/10.3390/jmse9010093?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
14. Nikčević, J.; Škurić, M. A (2021) Contribution to the Sustainable Development of Maritime Transport in the Context of Blue Economy: The Case of Montenegro. *Sustainability*, no. 13. P. 3079. DOI: https://doi.org/10.3390/su13063079?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
15. Reshetkov, D.M.; Pavlova, N.L.; Kyrylova, V.Yu. (2024) Introduction to Maritime Transport: Training Manual. Odesa: ONMU. (in Ukrainian)
16. Rodrigue, J.-P.; Notteboom, T. (2013) The Geography of Cruises: Itineraries, Not Destinations. *Applied Geography*, no. 38, pp. 31-42. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2012.11.011>
17. Winchenbach, A.; Hanna, P.; Miller, G. (2022) Constructing Identity in Marine Tourism Diversification. *Annals of Tourism Research*, no. 95. P. 103441. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2022.103441>
18. Ivanov A.M., Savelieva I.V., Boryslavskyi I.O. (2026) Orhanizatsiino-ekonomichni zasady stratehichnoho upravlinnia hotelno-restorannymy pidpriemstvamy pryportovykh TRK [Organisational and economic principles of strategic management of hotel and restaurant businesses in port-side shopping and entertainment centres]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, Vyp. 1(103). DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2026-1-16>
19. Teoretychni ta praktychni zasady orhanizatsii ta tekhnolohii kruiznoho obsluhovuvannia na morskykh sudnakh ta v portakh zakhodu: kolektyvna monohrafiia (2021) [Theoretical and practical foundations of the organization and technology of cruise services on sea vessels and in ports of call: collective monograph]. Odesa. DOI: <https://doi.org/10.31375/978-066-7716-96-7> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 19.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 16.07.2026

Дата публікації статті: 24.07.2026